

Factsheet DoeMee Onderzoek 2024

Energiebesparingsplicht en informatieplicht energiebesparing

Het DoeMee Onderzoek 2024 richt zich op de energiebesparingsplicht en informatieplicht energiebesparing. Deze factsheet is opgesteld voor de gemeente Enschede op basis van de ingevulde vragenlijst door de gemeente en omgevingsdienst Twente (OD Twente). De dikgedrukte blauwe tekst geeft het antwoord op de enquête en eventuele toevoegingen/ wijzigingen vanuit de schriftelijke validatie weer. Er is gevraagd om aanvullende informatie aan te leveren over de opdrachtformulering, afgesproken doelstellingen, resultaten en energiebesparende maatregelen die zijn getroffen. Een documentenanalyse is indien er documenten zijn aangeleverd opgenomen aan het eind van de factsheet. De factsheet is gevalideerd door de omgevingsdienst Twente en de gemeente Enschede.

Gemeente Enschede

Algemene informatie

De rollen en taken van gemeenten, provincies en omgevingsdienst met betrekking tot het toezicht op de energiebesparings- en informatieplicht zijn op dit moment **helder**.

De opdracht op toezicht en handhaving van de energiebesparingsplicht aan de omgevingsdienst is **niet** in de begroting opgenomen. Vanuit het Rijk zijn middelen toegekend aan gemeenten om uitvoering te geven aan het Klimaatakkoord. In Enschede is een Uitvoeringsplan Groen en Duurzaam Enschede dat door de gemeenteraad is vastgesteld. In dit plan zijn acties uitgewerkt en de middelen gealloceerd. Zo ook voor de inzet vanuit de omgevingsdienst Twente.

Er is **een** opdracht geformuleerd voor de omgevingsdienst over de invulling van toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht. **De werkzaamheden zijn benoemd in een opdrachtformulier**. De opdracht wordt in de praktijk **ook uitgevoerd, in afstemming en met regelmatige monitoring**.

Het budget voor de opdracht aan de omgevingsdienst wordt bepaald op basis van het Uitvoeringsplan Groen en Duurzaam Enschede. **Er is extra budget beschikbaar gesteld na interne afstemming**. Om te sturen op de taak van de omgevingsdienst m.b.t. toezicht en handhaving van de energiebesparings- en informatieplicht **vindt periodiek overleg over de voortgang plaats**.

De gemeente geeft zelf **geen** invulling aan toezicht en handhaving van de energiebesparings- en informatieplicht energiebesparing, naast de taken die bij de omgevingsdienst zijn belegd sinds 1 juli 2023.

Informatievoorziening

Er zijn **niet in de opdracht vastgelegde** afspraken gemaakt over de monitorings- en verantwoordingsinformatie met de omgevingsdienst m.b.t. de energiebesparingsplicht. **Er vindt wel regelmatig overleg en inzage in voortgang plaats**. Er zijn **ook** KPI's afgesproken met

omgevingsdiensten over de monitorings- en verantwoordingsinformatie m.b.t. de energiebesparingsplicht. **Indicatoren volgens het uitvoeringsprogramma U&H 2024 voor de gemeente Enschede zijn beschikbare capaciteit/uren voor advisering op duurzaamheid & aantal keer geadviseerd op duurzaamheidsopdrachten**

De gemeente ontvangt **tussentijdse informele terugkoppeling** over de resultaten van de handhaving van de energiebesparingsplicht van de Omgevingsdienst. De rapportages die door de omgevingsdienst aan de gemeente worden verstrekt leveren **op sommige punten adequate informatie** over de uitvoering van toezicht en handhaving op de energiebesparings- en informatieplicht. **Dit traject moet nog op stoom komen en is nog voor verbetering vatbaar**. Het is **onbekend** of de rapportages adequate informatie geven over de bereikte resultaten.

Vanuit de gemeenteraad zijn er **nooit** gekomen over de uitvoering van toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht door de omgevingsdienst. Over de bereikte resultaten (zoals reductie CO₂ en vermindering verbruik van gas en elektriciteit) zijn vanuit de gemeenteraad **ook geen** vragen/opmerkingen geweest.

Omgevingsdienst Twente en gemeente Enschede

Algemene informatie

De rollen en taken van gemeenten, provincies en omgevingsdienst met betrekking tot het toezicht op de energiebesparings- en informatieplicht zijn op dit moment **helder**. De energiebesparingsplicht is **als apart taakveld onderdeel van het VTH-stelsel (Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving)**.

Resultaat

Er is **gedeeltelijk** zicht op het aantal bedrijven dat valt onder de energiebesparings- en informatieplicht. **Deze informatie downloadt de omgevingsdienst bij het e-loket van RVO.nl en combineren zij met bedrijven waarvan zij weten dat zij aan de energiebesparingsplicht moeten voldoen. Daarnaast verzamelt de omgevingsdienst een deel van de informatie zelf en is een deel van de informatie afkomstig van de gemeente.** De informatie ontbreekt in sommige gevallen omdat **de bedrijven die geen rapportage informatieplicht hebben ingediend en waar nog geen energiegegevens van bekend zijn bij de OD Twente nog niet inzichtelijk zijn. De OD Twente is nog een relatief jonge omgevingsdienst, waardoor bijvoorbeeld het op een goede manier van verzamelen en bewaren van data pas sinds een paar jaar echt goed vorm krijgt. De data wordt dus steeds betrouwbaarder. Aangezien er verder geen milieurelevante activiteiten plaatsvinden zijn deze van oudsher niet bekend in ons systeem. Het aanleveren van gegevens door netbeheerders zou hieraan bij kunnen dragen.** De omgevingsdienst heeft acties ondernomen om (volledig) inzicht te krijgen door **een schriftelijke en online informatiecampagne op te zetten. Daarnaast zijn gemeenten in het begin van het traject gevraagd om ook mogelijk potentiële locaties aan te leveren. Verder is er landelijk aandacht gevraagd om netbeheerders energiegegevens aan te laten leveren. Verder laat de OD Twente actief vanuit het reguliere toezicht energiegegevens verzamelen om zo te kijken welke bedrijven moeten voldoen aan de energiebesparingsplicht. Die laatste optie is echter foutgevoelig.**

Er is **gedeeltelijk** zicht op het aantal bedrijven dat zich niet aan de informatieplicht energiebesparing houdt. **Deze informatie downloadt de omgevingsdienst bij het e-loket van RVO.nl en combineren zij met bedrijven waarvan zij weten dat zij aan de energiebesparingsplicht moeten voldoen. Daarnaast komt een deel van de informatie van het CBS en de gemeente en verzamelt de omgevingsdienst informatie zelf.**

De informatie ontbreekt in sommige gevallen omdat (**zie antwoord vorige alinea**). De omgevingsdienst heeft acties ondernomen om (volledig) inzicht te krijgen door (**zie antwoord vorige alinea**). Er wordt **per brief / e-mail, telefonisch, persoonlijk en via BOA's (buitengewone opsporingsambtenaren)** contact gemaakt met bedrijven die niet voldoen aan de informatieplicht energiebesparing.

Organisatie van het toezicht

De omgevingsdienst handhaaft op de uitvoering van de energiebesparingsplicht en informatieplicht energiebesparing door algemene **milieucontroles en specifieke energiecontroles uit te voeren aan de hand van de erkende maatregelenlijst**. Aan de hand van **het beschikbare budget wordt gekeken hoeveel bedrijven daarmee gecontroleerd kunnen worden. Het doel is om minimaal 10% van de energierelevante bedrijven per jaar (basisinschatting CBS) te controleren. Dit doel lijkt de omgevingsdienst ruimschoots te halen. De gemeente Enschede heeft daarnaast aanvullend budget beschikbaar gesteld zodat er een versnelling van de aanpak zal plaatsvinden in 2024**. Naar schatting heeft de omgevingsdienst nog **2-5 jaar** nodig vanaf de start van de werkzaamheden om alle bedrijven en instellingen binnen de gemeente te controleren op de energiebesparings- en informatieplicht.

Op basis van de versterkte uitvoering op de energiebesparings- en informatieplicht is er een onderverdeling gemaakt in branches. Met deze onderverdeling wordt rekening gehouden bij het inplannen van controles. Hierbij is eerst gefocust op detailhandel (eenvoudig) en bedrijfshallen en metaalelektro (complex) omdat de verwachting was dat hier de meeste energiebesparing viel te halen.

Kwantitatieve informatie

De omgevingsdienst heeft de kwantitatieve informatie uit onderstaande tabellen ingevuld voor de gemeente.

Onderstaande tabel bevat informatie over het aantal gecontroleerde bedrijven en de ureninzet op jaarbasis door de omgevingsdienst in de periode 2019 – 2023.

Jaar	Aantal bedrijven gecontroleerd	Ureninzet op jaarbasis
2019	0	-
2020	28	-
2021	28	-
2022	15	-
2023	230	-

Onderstaande tabel bevat informatie over het percentage bedrijven waar overtredingen zijn aangetroffen voor en na hercontrole tussen 2019 en 2023.

Jaar	% bedrijven met overtredingen bij eerste controle	% bedrijven met overtredingen bij hercontrole
2019	0	-
2020	64	-
2021	75	-
2022	47	-
2023	67	-

Onderstaande tabel bevat informatie over het aantal jaarlijks geconstateerde overtredingen tussen 2019 en 2023. Voor 2023 waren de hoeveelheden van de overtredingen niet inzichtelijk in het jaar 2023 zijn er in Enschede overtredingen geconstateerd via de erkende maatregelenlijst. Het gaat om 454 gebouwgebonden, 12 procesgebonden en 184 faciliteitsgebonden erkende maatregelen. Daarnaast is er 16 keer een overtreding vastgesteld op het gebied van de onderzoeks- en/of informatieplicht.

Jaar	Aantal overtredingen
2019	-
2020	-
2021	-
2022	-
2023	650

Onderstaande tabel bevat per jaar informatie over het aantal bedrijven dat een 'vooraankondiging last onder dwangsom' of overige repressieve handhaving heeft ontvangen tussen 2019 en 2023.

Jaar	Vooraankondiging last onder dwangsom	Overige repressieve handhaving opgelegd
2019	-	-
2020	-	18
2021	-	21
2022	-	7
2023	-	152

In het geval er repressieve handhaving heeft plaatsgevonden **is een hersteltermijn opgelegd en/of een vooraankondiging lasten onder dwangsom verstuurd**. De lasten onder dwangsom op het gebied van energie zijn niet apart geregistreerd tot het einde van 2023. Hierdoor hebben we geen inzicht in de aantallen. Er zijn op het gebied van energiebesparing binnen de gemeente Enschede echter wel enkele dwangsommen opgelegd aan bedrijven.

De omgevingsdienst heeft **zicht op het energiebesparingspotentieel bij bedrijven en instellingen**. Het energiebesparingspotentieel bij bedrijven en instellingen in de gemeente is **9,4 miljoen kWh en 1,04 miljoen m³ gas (indicatie op basis van cijfers CBS)**. De omgevingsdienst heeft **indicatief zicht op de totaal gerealiseerde energiebesparing die dankzij de energiebesparingsplicht is gerealiseerd**.

Voor de jaren 2019 tot en met 2022 is dit niet volledig inzichtelijk gemaakt. In 2023 gaat het om de volgende potentiële besparing:

Omschrijving	Waarde	Eenheid
Potentiële besparing in kWh per jaar (totaal)	3602113	kWh
Potentiële besparing in nm ³ aardgas per jaar (totaal)	208697	nm ³
Financiële besparing gemiddeld per bedrijf	€ 9.992,41	Euro
Vermeden uitstoot CO ₂ na treffen maatregelen per jaar (totaal)	2142,83	Ton
Omgerekende besparing (elektriciteit)	1453	Huishoudens
Omgerekende besparing (aardgas)	179	Huishoudens

In de beantwoording op de enquête is **geen informatie** opgenomen in de getroffen energiebesparende maatregelen in de periode 2019 tot en met 2023 door bedrijven en instellingen.

Aanvullende documentenanalyse

Categorie	Aanwezig?	Documenten
Toelichting		
Begroting	√	Begrotingswijziging ODT 2023; ontwerp programmabegroting 2024
Opdracht		
Beleidsstukken	√	Kadernota 2025 ODT
Werkprogramma	√	Uitvoeringsplan E&D 2022-2023; milieuprogramma 2024; Uitvoeringsprogramma VTH 2023 & U&H 2024 gemeente Enschede
Voortgangsrapportage	√	Voortgangsrapportage ODT project E&D 2022-2026; jaarstukken 2019-2022
Aanvullend	√	Collegebesluit intensivering energietoezicht bedrijven; uitwerking projectvoorstel energietoezicht; memo vervolg werkzaamheden cluster energie en duurzaamheid; doorontwikkeling ODT E&D

Begroting

De omgevingsdienst Twente heeft de begrotingswijziging van 2023 en de ontwerp programmabegroting 2024 met ons gedeeld. De belangrijkste wijzigingen in 2023 zijn het principeakkoord van de Cao samenwerkende gemeentelijke organisaties (SGO). Daarnaast is de specifieke uitkering vanuit het Rijk (SPUK IBP) toegekend naast de SPUK THE die eind 2022 werd toegekend voor additionele capaciteit voor toezicht en handhaving energiebesparingsplicht. In de ontwerpbegroting van 2024 heeft het programma Energie en Duurzaamheid een hoge prioriteit gekregen. Door middel van een cluster Energie speelt de OD Twente in op dit thema.

Beleidsstukken

In de kadernota 2025 is opgenomen dat de OD Twente verder werkt aan het specialisme energiebesparing & duurzaamheid door energietoezichthouders verder op te leiden.

Werkprogramma's

In het kader van de landelijke energiebesparings- en informatieplicht voert de OD Twente de volgende werkzaamheden uit:

- Energietoezicht bij inrichtingen vallend onder artikel 2.15 van het activiteitenbesluit milieubeheer
- Toezicht op de Informatieplicht energiebesparing
- Toezicht op energiebesparing bij vergunningplichtige bedrijven die vallen onder het gemeentelijk of provinciaal gezag
- Omgevingsvergunningen milieu actueel houden
- Diverse overige energie gerelateerde (advies) werkzaamheden voor partners en lokale netwerken.

Voor de gemeente Enschede is de volgende financiële vertaling gemaakt van de inzet voor de uitvoering en borging van energiebesparingstaken voor 2023-2024:

Tabel 1 (additionele middelen 2023-2024)

Product	Code	Uren per stuk	Aantal	Kosten
Hercontroles en handhavingscontroles	T1	5	70	€ 35.346,50
Energiecontrole complexe bedrijven	T2	13	30	€ 39.386,10
Energiecontrole eenvoudige bedrijven	T3	8	85	€ 68.673,20
Projecturen & Juridische ondersteuning (in uren)	A1	n.v.t.	400	€ 40.396,00
Projectmanagement (in uren)	A2	n.v.t.	160	€ 16.158,40
Niet voorziene kosten		n.v.t.	n.v.t.	€ 39,80
Totaal				€ 200.000,00

Tabel 2 (gevraagde bijdrage 2024)

Product	Kental	Aantal	Totaal uren	Kosten
Hercontroles en handhavingscontroles	5	28	140	€ 14.139
Energiecontrole complexe bedrijven	13	17	221	€ 22.319
Energiecontrole eenvoudige bedrijven	8	25	200	€ 20.198
Advies energie en duurzaamheid		n.v.t.	325	€ 32.822
Juridische ondersteuning	n.v.t.	n.v.t.	105	€ 10.604
Projectmanagement	n.v.t.	n.v.t.	100	€ 10.099
Niet voorziene kosten	n.v.t.	n.v.t.	0	€ 0
Totaal			1091	€ 110.180

Tabel 3 (SPUK THE 2024)

Product	Kental	Aantal	Totaal uren	Kosten
Projectmanagement	n.v.t.	n.v.t.	51	€ 5.150
Opleiding	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	€ 6.260
Juridische ondersteuning	n.v.t.	n.v.t.	125	€ 12.624
Technische ondersteuning	n.v.t.	n.v.t.	92	€ 9.291
Administratieve controle	1	203	203	€ 20.501
Controle informatieplicht	10	33	330	€ 33.327
Controle onderzoeksplicht	18	7	126	€ 12.725
Controle ETS-bedrijf	40	1	40	€ 4.040
Hercontrole informatieplicht	5	21	105	€ 10.604
Hercontrole onderzoeksplicht	7	2	14	€ 1.414
Hercontrole ETS-bedrijf	10	1	10	€ 1.010
Handhaving informatieplicht	6	4	24	€ 2.424
Handhaving onderzoeksplicht	8	1	8	€ 808
Handhaving ETS-bedrijf	10	1	10	€ 1.010
Niet voorziene kosten	0	0	0	€ 82
Totaal	n.v.t.	n.v.t.	1138	€ 121.268

In 2023 worden bestaande stimuleringsmaatregelen voor energiebesparing en duurzaamheid voortgezet. De SPUK-regeling is daarnaast in 2022 toegekend en voorziet in een flinke financiële stimulans om de komende vijf jaren te zorgen dat dit thema definitief verankerd wordt bij omgevingsdiensten. Deze regeling voorziet in inzet naast de reguliere uitvoeringstaken. In 2024 komen veel lopende VTH-werkzaamheden te vervallen door de afloop van meerdere incidentele geldstromen zoals de SIE en VUE (Versterkte Uitvoering Energiebesparing). De gemeente Enschede heeft voor zowel 2023 als 2024 € 100.000,-- extra beschikbaar gesteld voor Energie & Duurzaamheid. In 2024 kwam daar nog € 110.000 bij (voortzetting van de middelen uit het uitvoeringsplan). De provincie draagt hier niet meer aan bij.

Voortgangsrapportages

In de periode 2019-2021 voert de OD Twente energietoezicht bij inrichtingen, toezicht op de informatieplicht energiebesparing en de actualisatie van omgevingsvergunningen uit op basis van het Projectplan Energie 2019-2021. In 2022 is het project Energie & Duurzaamheid gestart. Uit de jaarstukken van 2022 blijkt dat het project energie en duurzaamheid een lange opstartfase kende. Door het ontbreken van de financiële dekking in het grootste deel van 2022 heeft de OD Twente de uitvoering van het projectplan verschoven naar 2023. In januari 2023 is gestart met een vijftal toezichthouders die uitvoering geven aan deze opdrachten.

Over heel 2023 zijn de volgende aantallen behaald door de OD Twente voor de gemeente Enschede.

Zaaktype	Aantal
Energiecontrole	230
Administratieve controle energie	43
Hercontrole	40
Hercontrole openstaand	148

Aanvullend

Aanvullend zijn het collegebesluit intensivering energietoezicht bedrijven; de uitwerking van het projectvoorstel energietoezicht; een memo over vervolg werkzaamheden binnen het cluster energie en duurzaamheid; en de doorontwikkeling van de omgevingsdienst in het project energie & duurzaamheid met ons gedeeld. Daarin worden extra middelen gevraagd voor doorontwikkeling en vervolg werkzaamheden binnen het programma en worden resultaten gepresenteerd. Daaruit blijkt dat 70-80% van de gecontroleerde bedrijven en instellingen in Overijssel nog niet alle energiebesparende maatregelen hebben getroffen.